

L a t w e e f c h u A w i s e s .

Nr. 10. Zettortdeenâ Iitâ Merz 1837.

J a u n a s s i n n a s .

No Bern pilsata, Schweizeru semmê. Tur tai nakti 12tai Janwar deenai iseiioht, pulksten 2 laudis zaur semmes-tribzeschanu no meege tiffe isbaiditi. Zo gultas tiffe schaubitas, galbi tarkschēja un plihse; skapjôs tasses un zitti trauki skanneja zitti ar zittu sasisdamees. Urri burris sprahge wallâ, krehfli apgabsehs un dauds laudis ar isbailehm no gultas lehze ahra. — Zitti eesahkumâ dohmajuschî, tikkai leels weh-tras trohkfniis effoht. — Ohtrâ deenâ, pehz tam, weens mohderneeks stabstijis, ka winsch wakkarâ kreimu falehjis tohwerâ, gribbedams no rihta agri fweestu taishit un us pilsatu west pahrdohht; bet kad no rihta pulksten diwôs pee scha darba gahjis, atraddis fweestu traukâ jau gattawu. Schteet: semmes-tribzeschana effoht winnam scho darbu pastrahdajuse.

No Parihses 6tâ Webruar raksta, ka tur nupat leels grahamtu-drikkes-nams, kurrâ arween 500 strahdneeki strahdajuschî, pagallam nodedsis. Skahde leela: lihds pussohtr milioneem pranku jeb papihra rublu muhsu naudâ.

Turpat schinnis deenâs brihnum leeluwehresi nokahwe, kas wilke 3980 mahrzinus; leelumâ hijis pehz Sprantschu mehra 5 pehdas 6 tukus. Naudas wehrtibâ stahwejis 2750 muhsu papihra rublus. —

A. P.

Utrohdahs, fo wairs ne zerreja redseht.

Sweedru semmes augstôs kalnôs sinnam to pilshehtu Waluhn, fur jau no gaddu simteneem brihnum dauds un paschu brangu warru no semmes dsilluma isroht — tapat arri bischkiht selta

— ir subrabu, ahwu, melluma sahles un fehru. Nu jau labbi 70 gaddi buhs, ka tur gaddijahs tâ, kâ jums taggad gribbu isteift. Jauns kalna razzejs, sawu jaunu smukku bruhhti nobutschodams, tâ us winnas fazzija: „us Mikkeseem, tu manna selta maggonite! zik tad nu wehl to deeninu, us Mikkeseem tad pats basnizkungs mums rohkas saliks fwehtidams; tad buhsim wihrs un seewa, un eetaisim sawu paschu pehrkliti.“ — „Un tai paschâ tad mahjohs meers un mihlestiba,“ atfazzija winnam jauka bruhthe it mihligi tam azzis skattidama; „jo tew ween peederr wissa manna firds, un bes tewiz man gribbahs labbak kappâ buht, kâ zittur.“ — Bet kad ap Mikkeseem basnizkungs scho faderretu pahri jau ohtrâ reise no kanzeles bij sauzis, tâ pabeig-dams: „ja kahdam kas prettim jarunna prett scho laulibu, tas lai peeteizahs pee laika 1c. 1c. 1c.“ — tad peeteizahs n a h w e , zits nekahds. Ohtrâ rihtâ prohti muhsu gohdigs puifis us sawu darbu eedams, kad nahze gar sawas lihgardinas nammu, apgehrbees sawas melnâs drehbês, it kâ jau sawâ bailigâ kalna razzeja ammatâ allasch gattaws buhdams us nahwi, tad gan klabbinaja pee bruhthes lohga, un dewe tai „labbu rihtu“, ar rohku tai mutiti mesdams — bet „labbwakkaru“ tai wairs ne teize wiss. Stalts puifis deemschehl wairs ne nahze atpakkat no semmes dsilluma; un gan par weltu meitene tai paschâ rihtâ wehl apwihleja melnu sibschu lakkatu ar farkaneem raksteem, ar fo gribbeja sawa bruhthgana faklu puschoht paschâ kahsas deenâ. Bet kad schis wissai wairs ne rahdijahs, tad nabbadsite raudadama gladbaja scho lakkatu, apraudaja ilgu laiku sawu firdsmihlaku, un aismirsi to ne muhscham wairs ne aismirse. — Pa tam gaddijahs leelas leetas pasaulê, un ar teem aiseghje gaddu pulks.

Dabbujam schè Kursemmè Pöflu kehnina dehlu, Rahrlu, par semmes leelungu. Gahje Kree-wu karra spehks pirnä reise zaur Kursemmi us Pruhfscheem, tur kautees tanni breefmgä sep-tinu gaddu karrä. Nomirre Kreewu Keisereene Lihsbeth — atdabbujam sawu wezzu leel-ungu Fernstu Jahni Biron, kas nu ohträ lahgä par Kursemmi walbija; — dsirdejam leelas lectas fo leela Katrihne II. darrija, laimigi walbidama: gudri un schelligi to leelu Kreewu walsti. — Zehlahs Pöflu semmè bahrgs dumpis, fo schi ischschibre; isdallija pirnä reise leelu Pöflu semmi, derreja meeru pehz breefmgä gas kauschanas ar Pöbleem, ar Turkeem, ka karra spehks fadausija. — Turkeem karra fuggus juhrä spehre gaisä, ar breefmgä ugguni un fadegschanu. — No masas Kursemmes arri panehme kahdu gabbalinu, Slohkas aprinki, un kuptschofchanas labbad peelikke Widsemmei klastu. Zehlahs atkal nemeers Pöflu walsti, ka gals bij, kad leelais Generalis Suwarrows paschu Warschawu bij uswinnejis, ka nu Pöflu walsti pagallam isnibzinaja, un wissu semmi kaiminu starpä isdallija. Lihds ar paschu kohku ir sarri friht pee semmes — tä nu arri beidsa-mais Kursemmes leelkungs Pehteris atdewe sawu tehwischku leelas Keisereenes stipräs un schelligäs rohkäs; palikkam wissi laimigas Ka-trihnes behrni un pawalstneeki, un leelkungs Pehteris gahje ar baggatu zetta naudu, fo no Keisereenes bij dabbujis, us Wahzsemmi, fur par kahdeem gaddeem nomirre. De zik ilgi no-mirre arridsan leela Keisereene patti. Walbija tad pah mums winnas dehls Pahwils I., kas wehl pee mums irr flawejamä peeminnä par to, ka pawehleja semneeku magastinus zelt wissäs muischäs us lauku, fur patwehrtrees baddu laikä; un it teescham jau dasch labs irr zaur scho gudru padohmu no grehtas badda nahwes ispesihts tappis schinnis gaddös. Ir Keisers Pahwils nomirre. Dewe Deews mums to laipnu mihtu Keiseru Alexanderu I. par walbneeku un ihstu tehru — to schelligu brihwestibas dez weju, kä pateizigi Jggauni, Kursemmes un Widsemmes lautini to labprahst fauz, un pree-

zigi peeminn ar Deewa luhgschanahm. Wiss-apfahrt wissäs semnu semmès bij dumpji un kauschu-zelfchanas un nemeers un pohsta-karri, kas zehlahs no Sprantschu semmes trakkas buhschanas, fur besgalla firdigs un kabrigs Sprantschu walbineeks Napoleons, wissus zit-tus kehninus uswinnejis, pehz muhsu semmes arri jau tihkoja. Bet Tehws Alexanders sinnaja muhs fargah; dewam winnam ne ween saldatus bet arri jau militschus labprahst un papillam. Dabbuja rehjigs Spranzosis Kree-wa aschus sohbus pasiht. Utrahwahs atpak-kal, un derreja meeru; wehl tobrihd ne eedroh-schinajahs wiss muhsu rohbeschös eelaustees, kä pehzak gan mehginaja. Bet tobrihd, kad muhsu spehki wehl fweeschäs semmès ar Spran-tscheeem kahwahs, pee mums semneeks meerigi sehje un meerigi plahwe, melderis malle, kal-leis kalle, mahzitaji labbä meerä fluddinaja Deewa wahrdu, un fur augsti kalni, tur prat-tigi kalna-razzeji, kurmeem lihds strahdaja, dsilli eeksch semmes pehz selka un fudraba oh-schuedami un mekledami. Tapat nu arridsan Sweedru semmè, Waluhnes pilsehtä. Tur strahdaja 1809tä gaddä, ap Jahna laiku kahdi kalna-razzeji sawu darbu, un gribbedami 300 ohleschu dsilkunä eeksch semmes few kahdu zau-rumu iskalt jeb wahra weetu, zaur fo ee-eet no weena klints ganga us ohtru; atrohhd schee tannis akminu druppös un melluma-uh-deni gulloht weenu lihki; jauns zilweks, ka mee-fas wisszaur ar dselsa- un melluma-uhdeni pilbitas un kä peesuhktas bij; bet zittabi it pri-schas un bes kahdas wainas, bes kahdas puil-ma smakkas, appalsch un kä dsihws, tä kä wissu gihmi un winna jaunumu it pareisi war-reja pasiht. Nudeen bij tä, it ka nulè buhtu nomirris preeksch kahdu stunda laiku, woi pee darba snaudedams buhtu aismidjis. Kad winnu bij no semmes dsilkuna us augschu wilkschi deenas gaisinä, tad gan leels kauschu pulks dabbuja winnu rebseht, kas peesteidsahs klast scho mirronu apfattiht, bet neweens pasinne scho aismigguschu jaunekli; jo tehws un mahte, rabdi un pasihstami, tee bij wissi jau sem De-

wa preefschâ, un neweens arridsan ne warreja wairs atminnetees, fo dsirdejis no winna nelaines — kamehr gaddijahs arri ta zirkahrtiga bruhte ta jauna kalna-razzeja klah, kas winneem laikeem gan bij semmê nokahpis pee sawa darba, bet nekad wairs ne bij atpakkat nahzis. Peewelkajs pee frukkeem wezza firingalwa un lihkmuggurite no gaddeem fadruppust, pee plattscha, un pasihst tudal sawu bruhtganu. Wairak pahremta no leela preeka ka no sahpehm, schi gahschahs pee semmes un apkampi zeeti to mihlu lihku, ilgi tâ palikke ne wahrdimu teizoht; un kad no grubtas sehroschanas woi no wissai leela firdspreeka bij druzim atpuhtusees, tad gallâ fazzija us laudim tâ: „schis mans mihlais „mihlais faderrehts bruhtgans; peebedefinit gad- „dus esmu waidejuff pehz winna un nu scheh- „ligs Deews man wehlejis winnu tomehr wehl „redseht eekam mirstu. Astonas deenas preefsch „kafahm winsch eekahpe semmê, un ne nahze „wairs semmes wirsi.“ Schohs wezzites wahr- dus dsirdoht, wisseem klahthuhdameem pah- truhke firds, un raudaja wissi kad redseja zit- kahrt jauku bruhti taggad gluschi nesphezigu un nowihtuschu no wezzuma un no gaddu nastâ no- speestu; un atkal bruhtganu wehl paschâ jau- numâ jaukumâ; un ka pehz peebedefinit gaddeem, tahs wezzites firdi, wehl zehlahs kahda mihle- stibas leefmina kâ kahds labbi glabbahs atlik- kums no jaunibas deenahm. Bet jaukais bruht- ganinsch tas deemschehl ne atdarrija wairs ne sawu mutti ar fo usfmaidihst woi usrummahst sawu bruhti, nei azzis ar fo winnu usskat- tiht un atkal pasihst. Nu schi likte to lihki no kalna-razzejeem aisnest us sawu istabinu, ka- mehr us kappenehm buhs kappu fataissjusch; jo schai ween winsch peederreja no Deewa puf- ses, un zitta arri ne bij, kam peeprite tâ dar- riht. Dhtrâ deenâ kad kajs bij israkts un am- mata beedri jau klah bij winnu aisnest us kap- sehtu, tad schi atflehdse masu kassiti, isnehme to melnu sihschu laktatu ar farkaneem raksteem, sehje to winnam ap kaku, patti bij apgehrbust sawas wislabbakas swehdeenas drehbes, itin ka schai kajsas deena buhtu, un ne bruhtgana

behres deena, un tâ winna gahje lihbs us kap- penehm. Kad winnu nu guldinaja kappâ, tad schi wehl teize tâ: „Gulli nu weffels firdsmih- „lais, wehl kahdu deeniku woi arri desmit dee- „nas wehl, sawâ saltâ kajsas gultinâ, un lai „tew ne paleek garsch laiks! mas darbinsch „ween man wehl jadarra — tad nahkschu ahtri „pee tew — un ne zif ilgi buhs tad atkal dee- „nina aufih.“ — „Fo semne weenreis at- „dewuff“ — tâ wehl fazzija aiseedama, un wehl reisi atpakkat skattidamees — „to jelle „ohtrâ reise turreht arri wairs ne paturrehs!“
R. S — 3.

Tattaru pasakka no Moäsa laikeem.

Kad Moäs ar to us Deewa ta Runga paweh- leschamu taifitu schkirst pah uhdens wirsu lid- dinajahs un wissadi putni, swehri un wissadi dsihwi raddijuni zitti pa septineem, zitti pa pahreem ar winnu tanni schkirstâ bija, tad gad- dijahs, ka pelle apnikkusi schkirstâ buht, schim dibbeni kahdâ weetâ ar saweem sohbeem isurbe. Kad nu nekas pee rohkas bija, ar fo to aistai- siht, tad Moäs prassija, lai wissi swehri, putni un kustomi pee tam padohmu dohtu, kâ to ais- taifihst, lai uhdens wairs ne eetezetu. Tschuh- fka apnehmahs to aishahst, bet algai prassija, lai winnai dohdoht brihwibu ehst to, kam ta wislabbaka gatta effoht. To Moäs winnai ap- sohlija un ta to zaurumu aishahse ar sawu asti. — Kad tahs uhdens pluhdu deenas pagallam bija un wissi atkal us klajumu nahze, tad Moäs ohdu isfuhrija, lai imeklejoht, kam ta salbaka un labbaka gatta effoht. — Dhds wissu pah- meklejis, ar sinu atpakkat nahze, un satikke besdeligu. Schi to tubal isjanta, kur bijis? Dhds tai wissu isteize pateefigi. „Nu tad,“ wajajaja besdeliga, woi tad tu arr atrabdi, kam labbaka gatta irr?“ — „Kâ tad ne“ — atbil- deja ohds — „zilwekam ta labbaka.“ — „Woi to arr fazzisi?“ — „Kâ tad, to teifschu. Jo leezimekam wajag taifnam buht.“ — Besde- liga, zilweku schelodama, ohdam tuhlin norah- we mehles schohdu, lai tas ne warretu runnahst un skrehje lihbs kur Moäs ar tschuhsku us sinu

gaidija. Dhbs, preekschâ nahzis, ne warreja
neko isteift, tik tschinksteja ween. Tâpehz tad
besdeliga leelijahs winna wallobu saprohtoh,
nehmahs wiina weeta atbildeht un fazzija, ka
winsch teizoh: wardei effoh ta labbaka galla.
Us scheem wahrdeem Moas spreede wardi tschuh-
fkai par barribu, bet tschuhfska no dusmahm
pahnemta par tahdu flittu barribu, uslehye un
israhwe besdeligai astes widdu, kas tai scho
baltu deenu tukfch irraid. — U. L.

Zuhka ar faweem siweneem.

(Pasazzina.)

Ra wezzu laifu pasaffâ
Ir zuhkas runnâht mahzeja
Do, lautini, gan sinnafeet;
No zuhfahm ar par brihnumu
Dasch dsirdejs tahdu mahzibu,
Kas prahta-wihram gudra schkeet.

Bij waiflas zuhkai bewini
Zt daili balti siweni
Ko mahte lohti mihleja
Un, lai tee gannam patiftu
Un ne saudetu kohschumu,
Zeem memmina peefohdina:
„Zums ne huhs dublâs mahrtiteek,
Bet allasch tâ kâ peeklahfees,
Ztt schkisthem, balteem stahweht man,
Kâ mannim effat dsimmuschî —
Tâ patiffet juhs arriban
Tam, kas juhs apkohpj mihligi.“ —
Ko memmina teem noliffe,
Do siwenischî peenehme,
Un winnus usstattiht bij preeks;
Zee balti stahweja kâ sneegs.

Bet reisehm patti memmina
Geksch fuhdu dumbra laidarâ
Bij eegahjusti dscheteek.
Un behrini, to redsejschi,
Zai pakkal darriht muddigi,
Urr dohmaja, ka peeklahfees
Tâ darriht, dublâs eegulstahs —
Un tâ kâ welli notaisahs.

Ne neeku ne lihds mahziba,
Ja behrneem grechkus preekschdarra.
M, saprehtet scho pasaffu:
Ne rahdeet behrneem zuhzibu. —

— pb.

Zeesas fluddinafchanas.

Us Kursemnes Rambara teefas pawehleschanu tohp
ta pee Wentespils Lizenta pederriga Osteneka bohde ar
wisseem tur pederrigeem semmes gabbaleem no Jah-
neem 1837, us 6 gaddeem us arrenti isdohta un tas
isfoblischanas-termins us 15tu un 16tu Mârz f. g. no-
lits. Kam tadeht patiftu schihs lectas us arrenti
nemt, lai peeminnetâs deenâs Wentespils pilskunga
teefas nammâ pulkstien 12 preeksch pufsbeneas at-
nahf, fur arri wiffas wajadfigas sinnas dabhuhs.

Wentespils pillê, 16tâ Webruar 1837. 2
(L. G.) H. E. von Korff, affeffors.
(No. 712.) Aktuars Ed. von Hertel.

* * *

Wiffi tee, kam kahdas prassichanas pee teem Ig-
genes muischas fainneekem Wezz-Japenu Kristap
Gintera, Jaun-Japenu Kri sche Grinberg un Wikk-
wehweru Janna Mengel buhtu, tohp usâzinati,
6 neddelu starpâ no appalschraffitas deenas, prohti
lihds 10tu April f. g. pee Iggenes pagasta teefas pee-
teiktees un teefas spreedumu sagaidiht.

Iggenes muischâ, 25tâ Webruar 1837. 1
(L. G.) Karl Straffe, pagasta wezzakais.
Holm, pagasta teefas ffrhweris.

Zittas fluddinafchanas.

Nerretas uhdens = sudmalla, us tschetreem ganz-
geem, warr no Jahneem 1837 us 3 gaddeem us
arrenti dabhuht. Kam patiftu scho sudmallu us
arrenti nemt, lai 22trâ April f. g. Nerretas mu-
schâ atnahf, fur arri wiffas wajadfigas sinnas
dabhuhs. 3

* * *

Preeksch pahri neddelahm tappe us leelzetta ne tahf
no Dohbeles Latweeschu mahzitaja muischas, bakkits
ar smalku seewischku drahnun un ohderi pazelts. Kam
tas suddis, lai peeminnetâ muischâ atfauzahs. 1

W r i h b r i e f f e h t.

No juhrmallas-gubernementu angstas waldischanas puffes: Hofraht von Braunschweig, grahn. pahrluhkotais.
No. 96.